IJTIMOIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA MEDIASAVODXONLIK VA AXBOROT MADANIYATINING O‘RNI

Saida Mamadiyorova
Guliston davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya. *Ushbu maqolada mediasavodxonlik va axbotor madaniyatining ijtimoiy tafakkurdagi o‘rni yoritilgan bo‘lib, olimlarning ushbu tushunchaga berilgan tariflari qiyosiy tahlil etilgan. shuningdek mediasavodxonlikning o‘rni va ahamiyati haqida ilmiy qarashlar berilgan. Tahlillarimiz davomida axborot madaniyati, ijtimoiy tafakkur va mediasavodxonlik atamalariga keng to‘xtalib o‘tilgan .*

Kalit so‘zlari. *Taffakkur, mediasavodxonlik, axborot, axborot madaniyati, internet, ijtimoiy tafakkur.*

Mamlakatimizda mediasavodxonlikni rivojlantirish uchun muhim qadamlar qo‘yilmoqda. Internet tufayli yangiliklar juda tez tarqamoqda. Bu yangiliklar orasida yolg‘onlar, fitna nazariyalar, noto‘g‘ri malumotlar ham bor. Internetdagi yolg‘on hayotimizga zarar yetkazishi mumkin. Mediasavodxonlikning eng oddiy ta’rifi: turli shakldagi ommaviy axborot vositalaridan foydalangan holda kirish, tahlil qilish, baholash, yaratish va harakat qilish qobiliyatidir. Har bitta yangilikdan to‘g‘ri xulosa chiqarish uchun insonlardan tafakkur shakllari yuksak darajada bo‘lishi shart.

Tafakkur inson aqliy faoliyatining yuksak shakli, obyektiv voqealikning ongda aks etish jarayoni . Tafakkur – inson miyasining alohida funksiyasi. U inson bilimining yuqori bosqichidir . Atrofdagi real dunyoni bilish jarayoni uning asosi tushunchalar g‘oyalar zaxirasini talim va doimiy ravishda to‘ldirishdir. [1]

Tafakkurning shakllari: tushuncha, mulohaza va xulosa .

Tushuncha- narsa va hodisalarni ularning umumiy muhim belgilari orqali aks ettiruvchi tafakkur shaklidir. Mulohaza- predmetga birorta belgining xosligi tasdiqlanadigan yoki inkor etiladigan tafakkur shaklidir. Xulosa chiqarish – mavjud bilim asosida yangi bilim olish usulidan iborat. [2]

Media atamasi lotincha “medium” ya’ni “vositachi”, “usul” turli ko‘rinishdagi kommunikatsiya va axborot vositalari tushunchasini anglatadi. Yanada aniqrog‘i “ommaviy axborot vositalari” degan ma’noni anglatadi. [3]

Ingliz siyosatshunosi R.Kibey mediasavodxonlikni turli xil shakllarda ma’lumotlarni uzatish ularni tahlil etish va baholash deb tushunadi.

Taniqli hind fotojurnalisti Pabah Sarkarning fikriga ko‘ra, mediasavodxonlik sari tashlangan ilk qadam bu to‘g‘ri savol bera olishdir.

Internetning ulkan imkoniyatlari unda axborot oqimining tezkorligi auditoriyaning cheklanmaganligidir. Bu o‘z navbatida axborot madaniyatiga amal qilmaslik va ulardan to‘g‘ri xulosa chiqarmaslikka olib keladi. Internetda bilimlarning cheksizligi bu axborotlarni tanlash, dunyoqarashni kengaytirishga yordam beradi.

Bugungi kunda aholining juda ko‘p qismi asosiy axborot manbai sifatida internetga murojat qiladi. Lekin bazi bir aholi qatlamida tafakkurning rivojlanmaganligi ularda turli axborotlarga aldanishga va noto‘g‘ri yo‘llarga kirib qolishga sabab bo‘lmoqda. Tarmoq ichida insoniyatga qarshi, yoshlarga qarshi tajavuzlarni ko‘rish mumkin. Jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida barcha jamiyat azolarining islohatlarda ishtirok etishlari uchun zamonaviy axborot vositalari bilan taminlash zarurati paydo bo‘ldi. Bu esa o‘z navbatida bu axborotlardan to‘g‘ri foydalanish va ulardan to‘g‘ri xulosa chiqarish kerakligini ko‘rsatadi. Jamiyatni rivojlantirish uchun avvalo bu jamiyatda mediasavodxonlik fanini va axborot madaniyatini rivojlantirish kerak. Axborotlardan to‘g‘ri foydalanish uchun tafakkurni shakllantirish, xalq madaniyatini oshirish, aholining manaviyatini yuksaltirish uslardagi bo‘shliqni to‘ldirish asosiy vazifalardandir.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, mediasavodxonlik fanini rivojlantirish uchun bu fanni mustaqil o‘rganish kerak. Mediasavodxonlikdan aniq maqsadlarda foydalanish kerakligini aholiga tushuntirish va ularning manaviyati, tafakkurini yanada shakllantirish uchun audio kitoblarni ko‘paytirish zarur. Internet va axborot davr talabi, shunday ekan bu sohalarni to‘g‘ri targ‘ib qilishimiz shart.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. https:// uz.wikipedia.org/wiki/Tafakkur
2. Mantiq. M. Sharipov, D. Fayzixo‘jayeva. G‘ofur G‘ulom nomidagi nashriyot – matbaa ijodiy uyi . Toshkent -2024.
3. https:// uz.wikipedia.org/wiki/Mediasavodxonlik